

lui lui Lear demonstrează că, în fond mici el nu o crede. (...)

Bună și rea în același timp, cu rădăcinile cufundate adânc în noroi în timp ce florile-i strălucesc în lumină, frumusețea cea mai deplină amestecată în mod nepermis cu hidoșenia cea mai insuportabilă, capodoperă a Creațiunii din păcate cu desăvârșire coruptă; urînd atunci când iubește și iubind în timp ce urăște astfel a descris Shakespeare femeia, sfînxul a cărui enigmă nu poate fi rezolvată deoarece este irezolvabilă sau poate fiindcă nu există.

Și totuși, simt nevoia de a crede că, de fapt, Cordelia este cea mai frumoasă imagine care a supraviețuit mamei sale, cea picătură de aur pur peste tristețea plăcii de ardezie (ce ne înregistrează amintirile), pe care bătrînul octogenar o zărise în tinerețea sa, privind-o cu ochii clarvăzători ai iubirii, pentru a o păstra pentru totdeauna în inima sa. Cum altfel ar fi putut-o iubi pe mama Gonerilei și a lui Regan?

BERTOLT BRECHT — O dramaturgie epică și istorică

Filosoful: Această operă cuprinde o cronică a vieții sociale dintr-o epocă foarte îndepărtată. Nu aveți decît să completați această cronică.

Dramaturgul: Mulți oameni sînt de părere că piesele de felul acesta trebuie montate așa cum sînt ele, calificînd drept „barbarie” orice modificare.

Filosoful Păi chiar despre o piesă „barbară” este vorba. Bineînțeles, trebuie să procedăm cu multă precauție, pentru a nu-i distruge frumusețea. Dacă este reprezentată conform nollor reguli, în așa fel încît privitorul să nu se identifice complet cu regele, se poate prezenta textul aproape integral, cu unele mici adăugiri care-i vor permite spectatorului să-și păstreze luciditatea. Ceea ce nu trebuie cu nici un chip să se întimple este ca publicul, chiar atunci cînd în rîndurile sale sînt și servitori, să treacă în mod atît de hotărît de partea lui Lear, încît să se bucure atunci cînd, în scena a patra din actul întii una dintre slugi (Oswald, n. tr.) este biciuită fiindcă îndeplîmise un ordin al stăpînei sale (Goneril).

Actorul: Dar cum s-ar putea evita acest lucru?

Dramaturgul: O, ar putea, de pildă, ca, după ce a fost biciuit, să părăsească scena tîrîndu-se și prezentînd toate semnele unei mari suferințe. Atmosfera dramatică s-ar schimba astfel cu desăvîrșire.

Prezentare, selecție și traducere de
Eva CATRINESCU

România în circuitul teatral internațional

Rezonanțele poeziei românești

Respirări cu Leopoldina Bălănuță

Avînd fericita ocazie s-o însoțesc pe distinsa actriță Leopoldina Bălănuță într-un turneu prin R.S.S. Moldovenească, m-am gîndit să traduc în cuvînte, pe cît ar fi posibil, fenomenul care se întîmpla în sălile de concert. Dar, vorba lui Nichita Stănescu — „un sentiment nu încapă în niște sterpe semne grafice”, iar ceea ce se întîmpla în fiecare seară nu poate fi caracterizat altfel decît prin substantivul „minune”.

Doamna Leopoldina Bălănuță mi-a mărturisit că e profund mișcată de reacția spectatorului, ce intuieste cele mai fine subtilități ale mesajului poetic.

Reputata actriță și-a început turneel la Telerești, beneficiînd de noua și spațioasa sală de concert a localității. Prima întîlnire cu spectatorul de aici. Emoții, incertitudini... Ne gîndeam că, fiind mai puțin obișnuit cu un asemenea gen de artă, care cere multă inteligență și o deosebită receptivitate, publicul nostru ar putea să se plictisească. Dar, de cum au răsunit primele rînduri — „Nu e nici o diferență între gîndurile mele și gîndurile tale, nu e nici o diferență între inima mea și inima ta...” — am înțeles că s-a produs ceva magic. Se lăsase o liniște totală și citeva sute de perechi de ochi priveau fascinați spre femeia în negru, în timp ce fișia de lumină îndreptată spre ea se transforma într-o aură divină. Vocea ei profundă, tulburătoare, gingașă și totodată puternică, te cutremura. O priveam și o ascultam și eu hipnotizată, iar cele două ore au trecut ca o singură clipă. Culminația spectacolului a fost „Meșterul Manole”. Am citit și am auzit această baladă de nenumărate ori, ca tocmai acum s-o redescopăr, să înțeleg și să simt dureros de palpabil geniul autorului anonim. Pentru a crea ceva durabil e nevoie să sacrifici ce ai mai scump, e nevoie de o nemaipomenită ardere lăuntrică, și Leopoldina Bălănuță ne demonstra pe viu lucrul acesta, zidindu-și sufletul său în ale noastre.

Nu poate fi nimic mai frumos decît recunoștința spectatorului, încîntat de feeria poetică. Și atunci cînd o fetiță de vreo patru anișori a început să cînte „Cit trîim pe-acest pămînt / Mai există

ceva sfânt...”, nu ne-am mai putut stăpîni lacrimile.

O frumoasă seară de suflet, căreia i-au urmat și altele.

Următorii spectacol trebuia să fie prezentat pe o scenă improvizată sub cerul liber la Popeasca Suvorov. Pe o toloacă verde s-au adunat puzderie de copii, care în așteptarea începutului reprezentației erau cam puși pe hirjoană. Au început a ne încerta iarăși indoielile: cum să faci un spectacol de poezie într-o asemenea atmosferă? Actrița, cu inegalabilu-i farmec și cu căldură i-a făcut pe pici să-și conecteze fantezia și atenția. Și atunci nimic n-a putut împiedica miracolul poeziei. Nici chiar faptul că micuții repetau după actriță rind cu rind „Pe-un picior de plai, / Pe-o gură de rai...”, formînd astfel un original cor șoptit. La sfîrșitul spectacolului, doamna Leopoldina Bălănuță, mulțumindu-le oamenilor, îi rugă: cine știe măcar un cacten din Eminescu să se urce pe scenă și să-l spună. Propunerea a fost atît de neașteptată, încît prin mulțimea adunată trecu un val de șovăire. Și mare ne-a fost mirarea cînd urcă o femeie și citi niște versuri dedicate lui Eminescu... Cu mult suflet și simplitate ne spune că vîrsta de 70 de ani n-o împiedică deloc să vreneze un genial poet, că ar putea să ne recite și alte versuri. Apoi urcă o învățătoare cu fiica ei, care au citit și cîntat o romanță pe versuri eminesciene. După ele, un băiat — Mircea Viorel, absolvent al școlii medii, care își încearcă și el pana — prezintă o dedicație lui Mihai Eminescu: „El ne-a cîntat cu inima himera, / Peste milenii ca un angel sfînt, / Și cosmosul, călătorind prin ere / Pe fruntea lui se lasă-ndrăgostit...”

Au urmat apoi tulburătoare întîlniri cu spectatorii din Căușeni. După reprezentație, adunîndu-ne în jurul actriței, aceștia i-au vorbit inspirat, în cunoștință de cauză, despre Nichita Stănescu, Marin Preda, Mihai Eminescu.

Vor rămîne în memorie pentru totdeauna și serile de la Călărăși și de la sanatoriul „Moldova Sovietică”, unde domnia sa a fost întîmpinată cu piine și sare, apă de izvor și dulceață, cum se obișnuiește pe aici, unde după spectacol s-au aprins luminări la imaginea „Arborele Eminescu”, iar ansamblul folcloric și sala au îngînat „Mai am un singur dor...”.

În ultimele zile, neîntrecuta actriță a susținut trei reprezentații excepționale în sala mare a Filarmonicii din Chișinău cu integrala „Scrisorilor” eminesciene, „Respirări cu Nichita Stănescu” și „Din comora liricii românești”. A fost o revelație, atît pentru spectatorul obișnuit, cit și pentru profesioniști.

Cînd o petreceam la gară, doamna Leopoldina ne-a mărturisit cu emoție că nu va uita niciodată aceste seri și că îi va fi dor de noi... Mai este nevoie să adăugăm că am simțit același lucru ?

Dina B. HAȘCU (GHIMPU)

colaborator științific al Muzeului Teatral al Uniunii oamenilor de teatru din R.S.S. Moldovenească

Sinteza a ideii și sentimentului

Recitalurile Leopoldinei Bălănuță pe scena Filarmonicii chișinăuene au marcat, în cadrul manifestărilor omagiale legate de anul Eminescu, momente de vîrf ale comunicării publicului nostru cu universul „de gîndiri și de imagini” al marelui poet. Într-un iunie fierbinte, împovărat de pariumul teilor eterni, la capătul unui „veac de singurătate”, Eminescu a revenit printr-o noi în statuarea sa verticalitate, în ardenta sa dragoste de țară, în abisul său dor de nemărginire. De astă dată, mijlocit de harul unei distins actrițe a scenei și a ecranului românesc. Am avut surpriza de a o cunoaște aici, la noi, dar și regretul de a o vedea plecînd prea grabnic în țară, ca să ne lase cu emoțiile, cu admirația multă, cu acele „n-am cuvinte”, care ne încătușează de fiecare dată cînd trăim — ca spectatori și ca oameni — ceva deosebit de adînc.

Leopoldina Bălănuță nu a adus la Chișinău niște spectacole de poezie în accepția simplistă a cuvîntului. Cu „Scrisorile” eminesciene, cu „Miorița”, cu „Mesterul Manole” și, pe alt plan, cu poezia lui Nichita Stănescu, interpreta a vorbit sufletelor noastre cele ascunse, în sipele străvechi. Iar în tăcerea sălii, de astă dată, mai presus de aplauzele ei, au vibrat invariabil înțelegerea și evlavia în fața cuvîntului poetic rostit la cea mai înaltă temperatură.

Invitata din România ne-a oferit o mostră aleasă de sinteză a ideii și sentimentului într-un discurs scenic de amplă respirație dramatică, demonstrînd cum poate suna poezia (chiar cea foarte cunoscută) în interpretarea unei actrițe, și nu a unei declamatoare. Păcat că în scurtul popas al domniei sale, printr-un Chișinău coplesit de acțiuni culturale, nu au fost chiar atît de numeroși cei care au reușit să-i admire arta. Și de două ori păcat că, de la acest eveniment teatral au cam lipsit — în sală — actorii noștri.

V. T. (Valentin TAZLAUANU)